

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

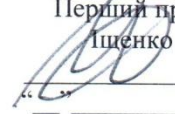
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет економічних наук

Кафедра менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

_____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФАНДРАЙЗИНГ»

Рівень вищої освіти другий(магістерський)
Спеціальність 073 «Менеджмент»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

073 «Менеджмент»

Гарант освітньої програми

Декан факультету /директор інституту

(до якого відносяться спеціальності)

В.о. Начальника НМВ

Бурдельна Г.О.

Стоян О.Ю.

Стоян О.Ю.

Норд Г.Л.

Філімонова О.Б.

Калініченко В.І.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Миколаїв – 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	«Фандрайзинг»	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Спеціальність	073 «Менеджмент»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Менеджмент	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2019-2020 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	9	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6,5 кредита / 195годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	36	
	36	
	123	
Відсоток аудиторного навантаження	37%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	іспит	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань з теорії та практики процесу залучення ресурсів на реалізацію проектів.

Курс «Фандрайзинг» орієнтований на поглиблення знань під час підготовки фахівців економічних спеціальностей щодо розробки соціально значущих і науково-дослідних проектів та їх реалізації за допомогою зовнішньої підтримки.

Програма курсу «Фандрайзинг» створює передумови системного вивчення та використання сучасних методів, інструментів і підходів у плануванні та реалізації проектів, а також шляхів пошуку і збору додаткових ресурсів на проведення наукових досліджень.

Завдання дисципліни:

- розкрити сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу;
- визначити особливості залучення грантів та співпраці із фондами;
- визначити найбільш прості та зручні шляхи досягнення поставлених цілей, за рахунок залучення ресурсів на реалізацію проекту;
- здійснювати планування та будувати логічну схему проекту в процесі залучення ресурсів від грантодавчих установ;
- оволодіти основами складання проекту, заявки, бюджету проекту, звітності та подяки.

Передумови вивчення дисципліни:

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни: дисциплін «Менеджмент організацій», «Фінансовий менеджмент», «Стратегічне управління», «Управління проектами», «Управління розвитком», «Управління ефективністю», «Інвестиційний менеджмент», «Управлінський облік», «Бізнес-планування».

Очікувані результати навчання: менеджер повинен володіти методикою залучення грантів як додаткового джерела ресурсів, ефективно використовувати знання із планування та техніки реалізації проектів, уміти влучно скласти заявку та відредагувати її, провести моніторинг та прогнозування реалізації проекту у майбутньому.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- особливості всього процесу залучення грантів;
- методи роботи фандрайзера;
- етапи фандрайзингової діяльності;
- основні принципи складання заявки на залучення гранту;
- особливості планування бюджету та ведення супровідної документації і звітності;

уміти:

- в процесі залучення додаткових ресурсів для реалізації власного проекту створити умови ефективного фандрайзингу;
- здійснювати пошук донора, гранту тощо;
- розробити власний проект та скласти заявку на отримання гранту;
- здійснити аналіз та моніторинг реалізованого проекту та окреслити його функціонування у перспективі.

Програмні компетенції

- загальні компетентності:

- Здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті;
- Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень;
- Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо;
- Вміння виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.;

- фахові компетентності:

- Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;
- Здатність до ефективного використання та розвитку людських ресурсів в організації;
- Вміння створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;
- Здатність розробляти проекти та управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

- програмні результати навчання:

- Застосовувати навички обґрунтування та управління проектами, генерування підприємницької ідеї;
- Організовувати та здійснювати комунікації з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;
- Практикувати використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні;

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу	4	4	15
2	Тема 2. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу	4	4	15
3	Тема 3. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки	6	6	16
4	Тема 4. Фонди та гранти	4	4	15
5	Тема 5. Планування фандрайзингової діяльності	6	6	15
6	Тема 6. Вибір стратегії та звернення	4	4	16
7	Тема 7. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу	4	4	15
8	Тема 8. Основні методики роботи фандрайзера	4	4	16
	Всього за курсом	36	36	123

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення фандрайзингу. 2. Принципи фандрайзингу. 3. Основні поняття фандрайзингу. 4. Завдання фандрайзингу. 5. Напрямки діяльності фандрайзингу. 6. Суб'єкти фандрайзингу. 7. Об'єкти фандрайзингу.
2	Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу <ol style="list-style-type: none"> 1. Донори та способи взаємодії з ними. 2. Класифікація донорів. 3. Мотиви донорства. 4. Вибір потенційних донорів. 5. Основний цикл роботи з донорами. 6. Участь волонтерів у фандрайзинговій діяльності.
3	Тема 2. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку фандрайзингу в Україні. 2. Досвід фандрайзингових організацій у закордонних країнах. 3. Використання ІТ-технологій. 4. Використання PR-технологій.
4	Тема 2. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу <ol style="list-style-type: none"> 1. Перспективи розвитку фандрайзингу в Україні. 2. Використання нових інструментів фандрайзингу.
5	Тема 3. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативно-правові основи фандрайзингу. 2. Фандрайзинг як основа розвитку некомерційних та громадських організацій. 3. Види ресурсів, необхідних для розвитку фандрайзингової діяльності. 4. Додаткові джерела фінансування фандрайзингової діяльності.
6	Тема 3. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки <ol style="list-style-type: none"> 1. Можливі форми підтримки. 2. Благодійні організації. 3. Філантропія. 4. Меценатство.

	<ul style="list-style-type: none"> 5. Спонсорство. 6. Інструменти фандрайзингу.
7	<p>Тема 4. Фонди та гранти</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Визначення фонду. 2. Види фондів в Україні. 3. Зарубіжні фонди. 4. Вибір фонду.
8	<p>Тема 4. Фонди та гранти</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Сутність поняття «грант» відповідно до чинного законодавства України. 2. Класифікація грантів. 3. Грантодавчі установи. 4. Пошук гранту. 5. Інтернет-ресурси, інститути, наукові центри як інформаційні джерела на пошук грантів.
9	<p>Тема 5. Планування фандрайзингової діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Модель планування фандрайзингу. 2. Концепція проекту. 3. Визначення проблем і потреб. 4. Визначення цільової групи проекту. 5. Визначення шляхів розв'язання проблем.
10	<p>Тема 5. Планування фандрайзингової діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання проекту. 2. Визначення методів та етапів досягнення мети і завдань проекту. 3. Визначення очікуваних результатів. 4. Вибір показників роботи. 5. Визначення ресурсів проекту.
11	<p>Тема 6. Вибір стратегії та звернення</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Вироблення стратегії фандрайзингу. 2. Пошук джерел коштів, їх визначення, визначення їх потенціалу. 3. Вивчення можливостей підтримки власної ідеї.
12	<p>Тема 6. Вибір стратегії та звернення</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Спонсорський пакет. 2. Звернення. 3. Типи заявок. 4. Заявка-запит. 5. Повна заявка та її структура. 6. Супровідна документація: автобіографія, резюме, супровідний та рекомендаційний листи тощо.

13	<p>Тема 7. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складання бюджету проекту. Види звітності. 2. Результат фандрайзингової компанії. 3. Подяка. Види подяки. 4. Мироприємства направлені на подяку донору.
14	<p>Тема 7. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток проекту після закінчення фінансування. 2. Моніторинг та оцінювання.
15	<p>Тема 8. Основні методики роботи фандрайзера</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Менеджмент орієнтований на результат. 2. Корпоративний фандрайзинг.
16	<p>Тема 8. Основні методики роботи фандрайзера</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методики фінансової діяльності з державними установами та місцевого самоврядування. 2. Приватні пожертви. 3. Методика роботи з бізнес-структурами.

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити сутність категорії «фандрайзинг» та суміжних понять. 2. Охарактеризувати напрямки застосування та завдання фандрайзингу. 3. З'ясувати сутність та основні мотиви донорства. 4. Визначити роль особистого звернення до донорів та місце волонтерів у даному виді співпраці. <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
2	<p>Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити правила успішного та причини невдалого фандрайзингу. 2. Розглянути метод обстеження - анкетування, як засіб визначення проблем, потреб та цільових груп для розроблення проекту фандрайзингової кампанії у вашому місті. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
3	<p>Тема 2. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Описати історичні корені фандрайзингу в Україні та навести приклади його використання. 2. Визначити, на свій розсуд, найкращий досвід фандрайзингу за кордоном (країна на вибір). 3. З'ясувати можливості застосування ІТ-технологій та роль РЯ-технологій в фандрайзинговій діяльності. 4. З'ясувати проблеми розвитку благодійності в Україні. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
4	<p>Тема 2. Досвід та перспективи розвитку фандрайзингу</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обґрунтувати своє бачення перспектив розвитку фандрайзингу в Україні. 2. Обговорити дані анкетування та визначитися із напрямком, сферою застосування та тематикою вашого проекту (методом мозкового штурму). <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
5	<p>Тема 3. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися із законодавчою базою благодійної діяльності в Україні.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. З'ясувати види можливих необхідних ресурсів для реалізації проектів та джерела їх залучення. 3. Визначити форми підтримки проектів в Україні та їх особливості. 4. Ознайомитися з діючими інструментами фандрайзингу в Україні, Росії та закордонних країнах. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
6	<p>Тема 3. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити та обґрунтувати види та джерела ресурсів, форми підтримки та інструменти фандрайзингу, що будуть найоптимальнішими для вашого проекту. 2. З'ясувати, які закордонні інструменти фандрайзингу можна і доцільно застосовувати в Україні. <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
7	<p>Тема 4. Фонди та гранти</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити перелік ресурсів, які дозволяють здійснювати фандрайзингову діяльність. 2. З'ясувати особливості пошуку грантів в Україні. 3. Обговорити практику співпраці закордонних фондів в Україні. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
8	<p>Тема 4. Фонди та гранти</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясувати критерії відбору програм, фондів та грантів для вашого проекту. 2. Переглянути вітчизняні та закордонні сайти на пошук грантів. 3. Здійснити пошук діючих конкурсів за допомогою Інтернет-ресурсів для вашого проекту. <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
9	<p>Тема 5. Планування фандрайзингової діяльності</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути модель планування фандрайзингу. 2. З'ясувати основні кроки фандрайзингу. 3. Виконати вправи на опис проблеми. 4. Розглянути сутність відбору цільової групи. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>

10	<p>Тема 5. Планування фандрайзингової діяльності</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити особливості формулювання мети та завдань проекту. 2. Виконати вправи на визначення мети та завдань проекту. 3. Обґрунтувати вибір методів для досягнення мети. 4. Виконати вправи на визначення очікуваних результатів. 5. Розглянути сутність основних інструментів оцінки проектів (SMART, NAOMIE). <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
11	<p>Тема 6. Вибір стратегії та звернення</p> <p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити, які основні види стратегій доцільно використовувати в фандрайзинговій діяльності. 2. З'ясувати складові спонсорського пакету. 3. Розглянути етапи підготовки резюме. <p>Особливості складання рекомендаційних листів тощо.</p> <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
12	<p>Тема 6. Вибір стратегії та звернення</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти лист-запит. 2. Навчитися складати типову повну заявку. 3. Визначити особливості розробки окремих елементів типової повної заявки. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
13	<p>Тема 7. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясувати основні статті видатків бюджету проекту. 2. Навчитися складати бюджет проекту. 3. Визначити види звітності, які необхідно подавати донорам у процесі реалізації проекту. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
14	<p>Тема 7. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити лист-подяку донору. 2. Розглянути види подяки та хід взаємовідносин з донором після закінчення проекту. 3. З'ясувати методи здійснення моніторингу і оцінки проектів. <p><i>Розв'язування ситуаційних задач.</i></p>
15	<p>Тема 8. Основні методики роботи фандрайзера</p>

	<p><i>Питання для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясувати сутність менеджменту орієнтованого на результат та основних його ознак. 2. Розглянути особливості корпоративного фандрайзингу. 3. З'ясувати особливості методики фінансової діяльності з державними установами та місцевого самоврядування. <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>
16	<p>Тема 8. Основні методики роботи фандрайзера</p> <p><i>Навчально-практичні й тренінгові завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розглянути особливості приватних пожертв. 2. Визначити особливості роботи з бізнес-структурами <p><i>Проблемно-пошукові та дискусійні питання:</i></p>

4.3. Завдання для самостійної роботи

Необхідним елементом успішного освоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

- Вивчення лекційного матеріалу.
- Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
- Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
- Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.

Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи студента

Відпрацьовуючи практичний матеріал студент зобов'язаний відмітити в твердження, визначення, висновки, зміст або обґрунтованість яких йому незрозумілі, та звернутися до рекомендованої літератури за розв'ясненнями. При відпрацюванні практичних занять необхідно звернути увагу на питання для самоконтролю, відповіді на які мають знайти студенти під час опрацювання рекомендованої літератури. Якщо рекомендована література не містить необхідних пояснень, необхідно звернутися до викладача з питанням на практичному занятті або в час, що виділений для індивідуальних консультацій з викладачем. Якщо задане питання, що має часткове значення або слабо пов'язане з темою, що обговорюється, викладач має право призначити студенту індивідуальну консультацію в межах часу, що встановлюється діючим навчальним планом.

При виконанні самостійної роботи студент має користуватися джерелами із списку рекомендованої літератури, а також технічними засобами (калькуляторами, ЕОМ тощо).

Підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань та контрольних робіт вимагає користування додатковою літературою. Доповідь повинна бути оформлена письмово, містити титульний аркуш, текст доповіді, список використаних джерел. Структура доповіді: 1) актуальність дослідження; 2) основний зміст проблеми; 3) висновки. Робота доповідається на семінарському занятті. Доповідачу можуть бути задані питання з боку студентів і викладача. Оцінюється повнота доповіді та повнота наданих відповідей на запитання.

4.4. Перелік питань для самоконтролю студентів

Теми індивідуальної пошуково-дослідної роботи:

1. Спільні та відмінні риси між методиками фандрайзингу різних категорій донорів.
2. Соціальне інвестування як форма участі бізнес-структур у благодійній діяльності України.
3. Особливості залучення приватних пожертв у США.
4. Підготовка та проведення фандрайзингової кампанії.
5. Особливі заходи як форми фандрайзингу.
6. Бюджет проекту: особливості складання та основні вимоги.
7. Фінансування навчання як перспектива здобуття освіти закордоном.
8. Роль, значення та загальні вимоги до змісту аплікаційних форм.
9. Визначення пріоритетних напрямків розвитку фандрайзингу в Україні.
10. Curriculum vitae: сутність та загальна характеристика.
11. Кадрове забезпечення фандрайзингової діяльності.
12. Мотиваційні спонукання людей на благодійність.
13. Сутність та особливості використання методики оцінки проекту за критеріями.
14. Креативні технології планування.
15. Філантропія, меценатство та спонсорство як джерела додаткових ресурсів в Україні.
16. Роль стратегічного планування в фандрайзинговій діяльності.
17. Аналітичні методи планування. Ситуаційний і маркетинговий аналіз.
18. Проблеми та перспективи розвитку фандрайзингу в Україні.
19. Перспективи розвитку фандрайзингу в світі
20. Особливості діяльності зарубіжних фондів.
21. Умови отримання грантів за кордоном.
22. Законодавча база благодійної та фандрайзингової діяльності у закордонних країнах.
23. Аналіз нормативно-правового забезпечення благодійної діяльності в Україні.
24. Державне регулювання благодійності України.
25. Роль та місце фандрайзингу у сучасному світі.
26. Досвід фандрайзингових організацій у закордонних країнах (країна на вибір студента).
27. Історія розвитку благодійної та фандрайзингової діяльності у закордонних країнах (країна на вибір студента).
28. Фонд Дж. Сороса.

29. Видатні меценати та спонсори України. Загальний огляд сьогодення.
30. Видатні меценати та спонсори України (діячі на вибір студента).
31. Стан та основні напрямки діяльності волонтерського руху в світі.
32. Волонтерство та його роль в Україні.
33. Аналіз річного звіту «Стан розвитку благодійності в Україні - 2011».
34. Дослідження переліку мотивацій донорства Роберта Хартсука та його практичне використання для України

4.5. Забезпечення освітнього процесу

Для більш якісного викладання лекційного матеріалу та зручного проведення семінарських занять аудиторії мають бути забезпечені мультимедійним обладнанням, для передачі різних форм інформації (текстової, графічної, аудіо- і відеоформ). Система дистанційного навчання Moodle ЧНУ.

5. Підсумковий контроль

Оцінка якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Фандрайзинг» охоплює поточний контроль успішності, виконання самостійної роботи, модульний контроль та складання підсумкового іспиту.

Для поточного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу під час аудиторних занять та у процесі самостійної роботи передбачено проведення модульної контрольної роботи, порядок проведення та зміст якої доводиться до студентів на початку семестру.

Рівень засвоєння навчальної дисципліни «Фандрайзинг» визначається за рейтинговою системою оцінювання.

Підсумкова оцінка якості засвоєння навчальної програми визначається за результатами іспиту, порядок проведення якого визначається робочою навчальною програмою.

Поточна успішність включає письмові відповіді в ході аудиторних занять, оцінку засвоєння навчального матеріалу в ході самостійної роботи студентів, виконання завдань поточного контролю знань.

5.1.Перелік питань до іспиту:

1. Сутність фандрайзингу, його місце, роль та сфери застосування в сучасному світі.
2. Сутність основних понять фандрайзингу.
3. Суб'єкти фандрайзингової діяльності та їх коротка характеристика.
4. Благодійництво та основні його форми.
5. Сутність та зміст поняття «культивація» донорів.
6. Основні принципи фандрайзингу згідно Декларації етичних принципів в фандрайзингу.
7. Основні етичні стандарти, що регулюють фандрайзингову діяльність.
8. Завдання та напрямки фандрайзингової діяльності.
9. Класифікація донорів.
10. Мотивація та основні мотиваційні побудження донорів.
11. Риси професійного фандрайзера та їх характеристика.
12. Основний цикл роботи з донорами.
13. Рівні піраміди фандрайзингу та їх зміст.
14. Правила успішного фандрайзингу.
15. Помилки фандрайзингу, яких необхідно уникати при проведенні фандрайзингової діяльності.
16. Етапи становлення благодійності в Україні та їх коротка характеристика.
17. Досвід та місце фандрайзингу в США.

18. Коротка характеристика фандрайзингової діяльності в Ірландії, Австралії, Новій Зеландії.

19. Світовий рейтинг благодійності. Коротка характеристика фандрайзингової діяльності в Великобританії.

20. Можливості фандрайзингу в мережі Інтернет.

21. РЯ технології в фандрайзинговій діяльності.

22. Нормативно-правові основи фандрайзингу.

23. Основні положення Закону України «Про благодійність та благодійні організації».

24. Роль Закону України «Про волонтерство». Його короткий аналіз.

25. Роль фандрайзингу в діяльності неприбуткових підприємств.

26. Сутність та коротка характеристика організацій громадянського суспільства.

27. Види ресурсів, що використовуються у фандрайзинговій діяльності та їх приклади.

28. Основні джерела фінансування фандрайзингової діяльності, їх характеристика.

29. Категорії донорів та притаманні їм ресурси.

30. Волонтери та їх роль у фандрайзингу.

31. Головні форми фандрайзингової діяльності та їх особливості.

32. Інструменти фандрайзингу та їх характеристика.

33. Умови вибору інструментів фандрайзингу.

34. Фонд та класифікація фондів.

35. Типи, за якими доцільно здійснювати пошук фондів.

36. Типи програм, що підтримують фонди. Форми фінансування.

37. Грант та його типи.

38. Види грантів.

39. Переваги та недоліки грантів.

40. Основні кроки фокусування зусиль фандрайзера.

41. Інформаційні джерела на пошук грантів.

42. Етапи фандрайзингу та їх складові.

43. Прийоми фандрайзингу: таблиця діапазону пожертв, решітка пожертв, матриця зв'язку.

44. Етапи визначення потреб та проблем.

45. Методи вивчення потреб та їх коротка характеристика.

46. Цільова група, класифікація цільових груп.

47. Мета проекту та основні правила її формулювання.

48. Завдання проекту та критерії їх відповідності меті. Вимоги до завдань проекту.

49. Визначення методів та етапів досягнення мети та завдань проекту.
50. Очікувані результати проекту та формування їх рівнів.
51. Кількісні та якісні показники проекту, необхідність їх застосування.
52. Логічна схема проекту. Робочий план проекту.
53. Інструменти оцінки проекту.
54. Стратегії поліпшення самодостатності неприбуткових організацій.
55. Спонсорський пакет та характеристика його складових.
56. Лист-запит та його структура.
57. Повна типова заявка та її складові частини.
58. Супровідна документація підтримки заявки.
59. Бюджет проекту та основні вимоги до його написання.
60. Основні розділи та статті витрат, які найчастіше вимагаються фондами.
61. Критерії оцінки бюджету. Контроль над його дотриманням.
62. Звітність перед донором та її роль. Види звітів.
63. Подяка донору та мироприємства направлені на подяку.
64. Розвиток проекту після закінчення фінансування. Оцінка результатів проекту.
65. Сутність моніторингу проекту. Моніторинг показників за етапами реалізації проекту.
66. Менеджмент орієнтований на результат.
67. Корпоративний фандрайзинг.
68. Характеристика методики фандрайзингової діяльності із органами державної влади та місцевого самоврядування.
69. Характеристика методики фандрайзингової діяльності із приватними особами.
70. Характеристика методики фандрайзингової діяльності з бізнес-структурами.

Самостійна робота
з дисципліни «Фандрайзинг»

Питання для самостійної роботи (зробити коротке обґрунтування на декілька рядків до кожного питання):

Варіант №0

1. В законі України «Про благодійництво та благодійні організації» зазначено, що «благодійні організації можуть утворюватися в таких організаційно-правових формах:

- а. членська благодійна організація
- б. благодійний фонд
- с. ліги
- б. всі відповіді вірні

2. Фонд - це

а. сума коштів, заощаджених або приготованих для виконання конкретних визначених цілей і завдань

б. державні установи різних країн, міжнародні організації, приватні благодійні фонди, комерційні структури, релігійні, наукові та інші громадські некомерційні організації, які володіють первинним капіталом, та надають підтримку або допомогу в благодійній діяльності, що приносить користь громадськості

с. один з учасників фондового ринку

б. неурядова неприбуткова структура, котра має свій засновницький фонд, та керується радою опікунів чи директорів, яка створена для служіння загальному добробуту

3. Грантові програми бувають

- а. разові
- б. циклічні
- с. постійні
- б. всі відповіді вірні

4. Грант - це

а. цільова фінансова дотація, що надається вченим на проведення наукових досліджень

б. безоплатна цільова субсидія, що надається на конкурсній основі організації, ініціативній групі або індивідуальній особі для реалізації заявленого проекту в тій чи іншій сфері діяльності

с. грошові або інші засоби, що передаються громадянами та юридичними особами (в т.ч. іноземними), а також міжнародними організаціями для проведення конкретних наукових досліджень, розробки законопроектів, підготовки кадрів та інших цілей на умовах, передбачених надавачем

б. всі відповіді вірні

5. Фундація - це

а. сума коштів, заощаджених або приготованих для виконання конкретних визначених цілей і завдань

б. державні установи різних країн, міжнародні організації, приватні благодійні фонди, комерційні структури, релігійні, наукові та інші громадські некомерційні організації, які володіють первинним капіталом, та надають підтримку або допомогу в благодійній діяльності

с. неурядова неприбуткова структура, котра має свій засновницький фонд, та керується радою опікунів чи директорів, яка створена для служіння загальному добробуту

д. всі відповіді вірні

6. Благодійна допомога, яка надається неприбутковим організаціям на підтримку їх основної діяльності, забезпечення стабільності і розвитку називається

а. грантом загальної підтримки

б. початковим грантом

с. капітальним грантом

д. корпоративним грантом

6. Благодійна допомога, яка надається на капітальні витрати неприбуткової організації називається

а. грантом загальної підтримки

б. початковим грантом

с. капітальним грантом

д. корпоративним грантом

7. Благодійна допомога, яка передбачає обов'язкове залучення додаткових джерел фінансування називається

а. підтримуючий грант

б. початковим грантом

с. грант з частковим фінансуванням сі. корпоративним грантом

8. Благодійна допомога, яка надається неприбутковій організації в розмірі, що дорівнює статутному фонду організації, але виплачується по частинах називається

а. перспективним грантом

б. початковим грантом

с. грант з частковим фінансуванням б. корпоративним грантом

**Модульна контрольна робота
з дисципліни «Фандрайзинг»**

Варіант №0

1. Теоретична частина. Дайте ґрунтовну відповідь на питання:
  - 1.1. Сутність фандрайзингу, його місце, роль та сфери застосування в сучасному світі.
  - 1.2. Грант та його типи.
  - 1.3. Менеджмент орієнтований на результат.
2. Ситуаційне завдання.

Визначити мету, завдання, цільову групу та очікувані результати проекту, при якому необхідно залучити додаткові джерела ресурсів на заходи щодо озеленення міста.

Варіант іспитового білету з зазначенням максимальної кількості балів за кожне виконане завдання

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Семестр IX

Навчальна дисципліна «Фандрайзинг»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Визначення методів та етапів досягнення мети та завдань проекту.
2. Проблеми та перспективи розвитку фандрайзингу в Україні.
3. Прийоми фандрайзингу: таблиця діапазону пожертв, решітка пожертв, матриця зв'язку.

Затверджено на засіданні
кафедри менеджменту

Протокол № _____ від „____” _____ 2019 року

Завідувач кафедри
менеджменту

_____ (підпис)

Стоян О.Ю.
(прізвище та ініціали)

Екзаменатор

_____ (підпис)

Бурдельна Г.О.
(прізвище та ініціали)

**Критерії оцінювання за кожне виконане завдання для досягнення
максимальної кількості балів**

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Завдання 1.	10
2	Завдання 2.	15
3	Завдання 3.	15
	...	
	Всього за іспит	40

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Фандрайзинг» передбачають практичні заняття і виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Проведення поточного модульного контролю.
3. Проведення іспиту.

Оцінювання знань студентів під час практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу навчальної дисципліни; відвідування занять;

б) виконання завдань для самостійного опрацювання;

в) рівень виконання контрольних завдань.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Поточний модульний контроль. Зміст підсумкового модульного контролю викладач доводить до студентів протягом двох перших тижнів занять. За результатами підсумкового модульного контролю студент має право на отримання семестрової оцінки без складання заліку на підставі набраних ним балів протягом семестру. Модульний контроль здійснюється та оцінюється за такими складовими: за результатами оцінювання знань студента під час практичних занять згідно з графіком навчального процесу та проміжного тестування.

Загальна оцінка за поточний модульний контроль розраховується як середня отриманих студентом оцінок.

Критерії оцінювання завдань для досягнення максимальної кількості балів

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Аудиторна робота (практичні заняття). Максимальна кількість балів	30
2	Самостійна робота. Максимальна кількість балів: - Пошукові роботи - Презентації/ доповіді	10 10
3	МКР	10
4	Іспит. Максимальна кількість балів	40
	...	
	Всього	100

Критерії поточної оцінки знань студентів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінки
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Модульний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Критерії поточної модульної оцінки знань студентів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінки
9-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
7-8	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
5-6	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обгрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
3-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обгрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Підсумковий модульний контроль знань студентів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. *Балашова А. Л.* Фандрайзинг для молодежной организации: конспект лекций / А. Л. Балашова.- М.: МГГУ им. М. А. Шолохова, 2008,- 103 с.
2. *Блинников М. С.* Как просить деньги / М. С. Блинников, Д. А. Даушев Д. А., Е. А. Симонов,- 3-тє изд.- М: Изд-во ЦОДП, 2003,- 139 с.
3. *Дуглас Александер Дж.* Основные принципы фандрейзинга / Александер Дж. Дуглас и Кристина Дж. Карлсон, - Д.: Баланс Бизнес Букс, 2007,- 240 с.
4. *Комаровський О. В.* Фандрейзинг у питаннях, відповідях та цитатах: навч. посіб. / О. В. Комаровський,- Луганськ, 2007,- 54 с.
5. *Куц С.* Фандрайзинг ABC: посібник для початківців / С. Куц,- К.: Центр філантропії, 2008,- 92 с.
6. *Основы фандрайзинга: учеб, пособ.- Екатеринбург: Федеральное агентство по образованию, 2008,- 230 с.*
7. *Фандрайзинг: навч. посіб.- Центральноукраїнський регіональний навчальний центр. Партнерство громад фундація «Україна- СІПА» (USAID) - 2003 - 95 с.*

Додаткова

8. *Авраменко А.* Фандрайзинг: искусство добывать и отдавать деньги / А. Авраменко, Г. Аксенов,- К.: Планета людей, 2001.
9. *Артемьева Т.В.* Фандрейзинг. Привлечение средств на проекты и программы в сфере культуры и образования / Т. В. Артемьева, Г. Л. Тульчинский.- СПб.: Изд-во: Лань, 2010,- 286 с.
10. *Башуи О.В.* Вплив маркетингу і фандрейзингу на трансформацію бібліотек / Наук. ред. В. С. Білецький, докт. техн. наук,- Донецьк: УКЦентр, 1999,- 204 с.
11. *Березін О. В.* Управління проектами [Текст] + [Електронний ресурс]: навч.-метод, посібник/О.В. Березін.-Полтава: РВВПУЕТ, 2011- 149с.
12. *Брайсон Джон М.* Стратегічне планування для державних і неприбуткових організацій: Пер. з англ / Джон М. Брайсон,- Львів: Літопис, 2004,- 352 с.
13. *Веб-сайти неприбуткових організацій України. Офіційний сайт Ваш Еурт [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://berd.net.ua/groups/ngos.htm> - Заголовок з екрану.*
14. *Воронянська А. П.* Управління проектами [Електронний ресурс]: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу / А.П. Воронянська.- Полтава: ПУЕТ, 2010.
15. *Всі гранти. Офіційний сайт ресурсного центру Еурт [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://gurt.org.ua/news/grants/>.- Заголовок з екрану.*

16.Еранти. Офіційний сайт ucan [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.ucan-isc.org.ua/ukr/what_we_do/grants/.- Заголовок з екрану.

17.Гриценко Т.Б. Культурологія: Навчальний посібник / Т. Б. Ери- ценко, С.П. Ериценко, А.Ю. Кондратюк - К.: Центр навчальної літератури, 2007,- 392 с.

18.Декларация этических принципов в фандрайзинге. Официальный сайт Института профессионального фандрейзинга [Электронный ресурс].- Режим доступа: http://www.ITmdraiser.org.ua/?c_id=20&l_id=1.- Заглавие с экрана.

19. Загальна декларація волонтерів, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів *11* Права людини: навчальний посібник. К.: Просвіта, 2002,- С. 67-80.

20. Институт фандрайзинга. Журнал для гражданского общества.- К.: ООО «Ореанда», 2005,- № 1.- 28 с.

21. Институт фандрайзинга. Журнал для гражданского общества.- К.: ООО «Ореанда», 2005,- № 2,- 34 с.

22. Институт фандрайзинга. Журнал для гражданского общества.- К.: ООО «Ореанда», 2005,- № 3,- 35 с.

23. Институт фандрайзинга. Журнал для гражданского общества.- К.: ООО «Ореанда», 2005,- № 4,- 32 с.

24. Институт фандрайзинга. Журнал для гражданского общества.- К.: ООО «Ореанда», 2005,- № 5,- 32 с.

25. *Корінцева О. І.* Менеджмент неприбуткових організацій: навч. по- сіб. / Під загал, ред. О.І. Корінцевої.- Суми: «Собор», 2004 - 104с.

26. *Краплин Р.* Методи підвищення фінансової життєздатності недержавних організацій / Р. Краплин,- К., 2004,- 76с.

27. Крупський Т. Пошук ресурсів для діяльності організації (Fund Rasing) / Т. Крупський, - К.: Коаліція «Свобода вибору», 2005.-10 с.

28. Курс дистанційного навчання «Маркетинг та фандрейзинг в бібліотеках». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.library.donetsk.ua/~olena/zan/zan06.html>

29. Мировой рейтинг благотворительности 2011. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.cafrussia.ru/files/blocks/> - Заглавие с экрана.

30. Найкращі практики з фандрейзингу виконавчих партнерів ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:lxe20fEIImbsJ:www.network.oig.ua/assets/projects/OB3/BestPractices-Fundrising>.- Заголовок з екрану.

31. Офіційний сайт CULIP. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.culip.com.ua/> - Заголовок з екрану.

32. Офіційний сайт FIA [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.fia.org.au/> - Заголовок з екрану.

33. Офіційний сайт Foundation Ireland. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.foundation.ie/images/uploads/> - Заголовок з екрану.

34. Офіційний сайт Foundations.org. Режим доступу: <http://www.foundations.org/> - Заголовок з екрану.